

memorii | jurnale

BESTSELLER NEW YORK TIMES
SULEIKA JAOUAD

ÎNTRU DOUĂ LUMI

O poveste de o forță creativă uluitoare și de un omenesc copleșitor.

ELIZABETH GILBERT
autoarea bestsellerului
Mănâncă, roagă-te, iubește

Foto de pe copertă: Daniel Schechner
@lifeinthebonnie pe Instagram

AMINTIRI DINTR-O VIAȚĂ SUSPENDATĂ

HUMANITAS

„O carte uluitoare, scrisă impecabil,
pe care ți-e imposibil s-o lași din mână.“

— *Publishers Weekly*

SULEIKA JAOUAD

ÎNTRE DOUĂ LUMI

Amintiri dintr-o viață suspendată

Traducere de Ines Simionescu

Fragmente

Totul a început cu o mâncărime. Nu mâncărimea metaforică de a călători sau vreo criză a vârstei de mijloc, ci o mâncărime la propriu, de natură fizică. O mâncărime ca o gheară înnebunitoare pe care o simți pe piele și te ține treaz toată noaptea, care a apărut în ultimul an de facultate, la început în vârful picioarelor și apoi tot mai sus, pe gambe și coapse. Am încercat să rezist și să nu mă scarpin, însă mâncărimea era stăruitoare, răspândindu-se pe suprafața pielii ca o mie de mușcături invizibile de țânțari. Fără să-mi dau seama, mâna a început să-mi rățăcească în jos pe picioare, unghiile greblând blugii în căutarea unei alinări, înainte de a scormoni pe sub tiv pentru a se afunda direct în carne. M-am scărpinat pe când lucram cu jumătate de normă la un laborator foto din campus. M-am scărpinat pe sub biroul uriaș de lemn de la bibliotecă. M-am scărpinat în timp ce dansam cu prietenii pe podelele alunecoase de la bere dintr-un bar aflat în subsolul unui hotel. M-am scărpinat când

dormeam. Nu după mult timp, o puderie de tăieturi supurante, cruste groase și cicatrici proaspete îmi desfigurau picioarele de parcă ar fi fost lovite cu spini de trandafiri. Semnele însângerate ale unei lupte din ce în ce mai mari care se dădea înăuntrul meu.

— S-ar putea să fie un parazit pe care l-ai luat pe când studiai în străinătate, mi-a spus un specialist chinez în tratamente naturiste înainte de a mă trimite afară cu niște suplimente ce miroseau pestilențial și cu niște ceaiuri amare.

O asistentă de la cabinetul medical al facultății credea că ar putea fi o eczemă și mi-a recomandat un unguent. Un medic generalist a presupus că problema mea era legată de stres și mi-a dat niște mostre dintr-un medicament pentru combaterea anxietății. Însă nimeni nu părea să știe ceva sigur, așa că am încercat să nu dau prea multă importanță. Am sperat că va trece de la sine.

În fiecare dimineață, întredeschideam ușa camerei de cămin, cercetam atent holul, după care fugeam înfășurată în prosop spre baia comună, înainte să-mi poată vedea cineva picioarele. Îmi spălam pielea cu o cârpă udă, privind cum dărele roșiatice se încolăceau la vale pe scurgerea dușului. Mă ungeam cu un strat gros din alifii făcute la farmacie, cu loțiune tonică de hamamelis și mă țineam de nas în timp ce beam amestecul de ceaiuri amare. Când s-a făcut prea cald ca să port blugi în fiecare zi, mi-am cumpărat un set de colanți negri opaci. Mi-am luat așternuturi închise la culoare ca să ascund urmele ruginii. Iar atunci când făceam sex, țineam lumina stinsă.

Odată cu mâncărimea a apărut și somnolența. Așipeam câte două, apoi patru, apoi șase ore. Oricât

aș fi dormit, corpul meu nu părea să se odihnească. Am început să moțai pe când repetam cu orchestra și în timpul interviurilor de angajare, înainte de un termen-limită și la cină, dar mă trezeam și mai secătuită de puteri.

— Niciodată în viața mea nu m-am simțit atât de obosită, le-am mărturisit într-o zi prietenilor mei, în drum spre cursuri.

— Nici eu, nici eu, m-au consolat ei.

Toată lumea era obosită. Văzuserăm mai multe răsărituri de soare în ultimul semestru decât în toată viața noastră, un amestec de multe ore petrecute la bibliotecă pentru lucrarea de diplomă și de petreceri în care ne dezlănțuiam până la ziuă. Locuiam în inima campusului Universității Princeton, la ultimul etaj al unui cămin în stil gotic cu turnulețe și garguie care rânjeau. După încă o noapte albă, prietenii mei se adunau la mine pentru un ultim pahar înainte de culcare. Camera avea ferestre mari ca de catedrală și ne plăcea să stăm pe marginea pervazului, balansându-ne picioarele în afara clădirii, privind petrecăreții beți turtă care mergeau împleticindu-se în drum spre casă în timp ce primele raze de soare de culoarea chilimbarului brăzdau curtea pavată cu dale de piatră. Momentul absolvirii se întrezărea, și noi eram hotărâți să savurăm împreună aceste ultime săptămâni înainte de a ne împrăștia cu toții, chiar dacă asta însemna să ne forțăm corpurile până la limită.

Și totuși, mi-era teamă ca oboseala mea să nu fie cu totul altceva.

Singură în pat, după ce pleca toată lumea, simțeam că sub pielea mea avea loc un festin, ceva care își croia drum prin artere, înfigându-și colții în sănătatea

mea mintală. În adâncul sufletului, mă îndoiam că exista vreun parazit. Am început să mă întreb dacă adevărata problemă nu eram cumva chiar eu.

*

Fata din bulă

Trecuse aproximativ o săptămână de când eram internată în spital și făceam chimioterapie. Mă simțeam relativ bine, chiar plină de viață prin comparație cu ceilalți pacienți de la etajul meu, dintre care mulți erau ținuiți la pat ori aveau nevoie de scaun cu roțile pentru a se putea deplasa. Deși ar fi exagerat să spun că îmi plăcea să fiu în spital, nu eram totuși nefericită. Atunci când nu-mi petreceam timpul cu ceilalți pacienți, Will și cu mine jucam întruna scrabble. Părinții mei mă vizitau în fiecare zi, răsfățându-mă cu mici cadouri și mâncare gătită în casă. Și, pe măsură ce vestea diagnosticului meu se răspândea, prietenii au început să vină unul câte unul, aducând și ei buchete de flori. Mă simțeam suspendată – pentru prima dată în viața mea, nimeni nu aștepta nimic de la mine. Puteam să-mi petrec timpul așa cum voiam. Țineam un jurnal și m-am înscris la un curs de arte și meserii. Un voluntar de la spital mă învăța să tricotez și făceam un fular pe care aveam de gând să i-l dăruiesc lui Will.

În naivitatea sau poate chiar aroganța mea, începusem să cred că fusesem cruțată de efectele secundare mai periculoase ale chimioterapiei. În afară de oboseala obișnuită și de aftele bucale, mă simțeam la fel ca înainte. În fiecare dimineață, îmi examinam scalpul în fața oglinzii căutând semne că părul începea

să-mi cadă, însă era gros și lucios, bine înrădăcinat. Mă gândeam că m-aș putea număra printre puținii pacienți care nu-și pierd podoaba capilară în timpul chimioterapiei și am regretat ceea ce acum părea decizia pripită de a-l tunde scurt. Am început chiar să visez că mă voi muta împreună cu Will după externare. Poate că la sfârșitul verii aveam să mă simt destul de bine ca să pot merge din nou la lucru.

Naivitatea nu are însă viață lungă.

După vreo zece zile, am fost mutată într-o rezervă privată – „izolator“ i-au spus medicii – și mi s-a interzis sub orice formă să mai ies. Nu mă așteptam la așa ceva. Eram uimită și puțin enervată de regulile stricte care însoțeau noul meu spațiu, însă totodată ușurată că eram singură în cameră. Oricine intra în rezerva mea, pe care o poreclisem „Bula“, trebuia să poarte armura obligatorie – masca pe față, mănușile și halatul chirurgical. Celulele mele roșii erau decimate de chimioterapie, hemoglobina și trombocitele scăzuseră brusc la niveluri periculos de mici. Rezultatele analizelor arătau că nu mai aveam celule albe aproape deloc – *zero*, a spus medicul care era de gardă, făcându-și mâinile căuș, în formă de *0*. În scurt timp aveam să închei chimioterapia, iar de-a lungul săptămânii care urma măduva mea, să sperăm vindecată de leucemie, ar fi început să se refacă, iar celulele mele sangvine să se înmulțească încet-încet. Odată ce nu mai aveam nevoie de transfuzii ca să-mi mențin nivelul de celule roșii și de trombocite, urma să fiu externată din spital și să mă întorc acasă. Însă, până atunci, sistemul meu imunitar era inexistent, iar medicul m-a prevenit că orice agent patogen străin sau un simplu strănut îmi puteau fi fatale.

Cam în aceeași perioadă, efectele secundare ale chimioterapiei au început să se facă simțite. Țesutul care-mi căptușea gâtul pe dinăuntru a început să se desprindă, un efect îngrozitor de dureros al chimioterapiei, numit mucozită, din pricina căruia nu puteai să mănânci, să bei sau să vorbești mai tare decât în șoaptă.

— Ești gata de petrecere? a glumit Younique prima dată când mi-a fixat perfuzia pentru morfină.

Binecuvântate fie asistentele extraordinare care au simțul umorului: fac totul să fie mai ușor de îndurat. Însă, chiar și cu morfină, durerea era prea intensă ca să pot înghiți ceva. În afară de urmele lăsate de ace și de vânătăile care îmi acopereau acum brațele, o mulțime de punctișoare vineții de dimensiunea vârfului de ac mi-au apărut peste tot pe piept și pe gât. În lipsa trombocitelor, celulele din sânge care ajută organismul să formeze cheaguri, capilarele de la nivelul pielii se spărseseră, iar sângele ieșea la suprafață. Evitam să mă uit în oglindă.

Și apoi, inevitabilul s-a întâmplat: într-o dimineață, m-am trezit din somn și am descoperit un ghemotoc de fire de păr pe pernă. Pe la prânz, părul îmi cădea în smocuri, lăsând goluri peste tot pe suprafața scalpului. Treceam obsesiv cu mâna peste pielea capului, adunând pumni întregi de păr pe care-i puneam în mici grămăjoare pe masa de lângă pat. Căderea părului mi-a confirmat ceea ce știam, dar nu putusem să accept, și mi-am petrecut restul după-amiezii luptându-mă cu lacrimile. În acea seară, Will m-a ajutat să îndepărtez și ceea ce mai rămăsese; era ca și cum am fi smuls buruienile dintr-un pământ umed. Până seara, eram complet heală.

*

Proiectul de o sută de zile

Oamenii rămân adeseori fără cuvinte când se confruntă cu o tragedie, însă cuvintele în ziua aceea și în cele care au urmat s-au revărsat din mine, mai întâi cu precauție, apoi exuberant; mintea mea s-a trezit ca dintr-un somn lung, iar gândurile veneau mai repede decât le puteam nota. Nu mai scrisesem niciodată așa până atunci. Nimic din scrisul meu nu privea spre viitor. Fiecare propoziție era ancorată în prezent. Am crezut întotdeauna că voi fi genul de scriitoare care va spune poveștile altora, dar m-am trezit gravitând spre persoana întâi. Boala m-a făcut să privesc înăuntru.

Ca pacient, ești încontinuu rugat să-ți cercetezi trupul, să te supraveghezi și să povestești ce descoperi: *Cum te simți? Cât de tare te doare pe o scară de la una la zece? Vreun simptom nou? Te simți pregătită să pleci acasă?* Am înțeles acum de ce atât de mulți scriitori și artiști, bolnavi fiind, au devenit memorialiști. Scrisul le dădea sentimentul că sunt stăpâni pe situație, că pot restructura realitatea cu ajutorul cuvintelor.

*

La hotarul dintre cele două lumi

„Orice om se naște cu o dublă cetățenie, una din lumea celor sănătoși și alta din lumea celor bolnavi“, scria Susan Sontag în *Boala ca metaforă*. „Deși preferăm cu toții să folosim doar pașaportul bun, mai devreme sau mai târziu fiecare dintre noi este obligat, cel puțin pentru o vreme, să fie cetățean al celeilalte lumi.“

Când am ajuns la ultima zi de chimioterapie, îmi petrecusem deja cea mai mare parte a vieții de adult în acea lume: lumea celor bolnavi, în care nimeni nu vrea să trăiască. La început m-am agățat de speranța că nu voi zăbovi prea mult acolo, că nu voi avea vreme nici măcar să-mi desfac bagajele. Am respins eticheta de „pacientă bolnavă de cancer“, închipuindu-mi că voi putea rămâne același om de dinainte. Însă, pe măsură ce boala punea stăpânire tot mai mult pe trupul meu, vedeam cum vechiul meu sine dispare. Numele meu fusese înlocuit de codul numeric de pacient. Învățasem să vorbesc fluent jargonul medical. Până și identitatea mea moleculară se metamorfozase: când celulele stem ale fratelui meu s-au greșit în măduva mea, ADN-ul meu a suferit o mutație ireversibilă. Fără păr în cap, palidă și cu portul în piept, boala a devenit primul lucru pe care oamenii îl remarcau la mine. Pe măsură ce lunile se transformau în ani, m-am adaptat cât de bine am putut la obiceiurile acestei noi lumi, m-am împrietenit cu cei ce o locuiau, ba chiar mi-am încropit și o carieră între hotarele sale. Pe teritoriul ei mi-am construit o casă, acceptând nu numai faptul că era posibil să stau acolo o vreme, ci și că probabil nu voi mai pleca niciodată. Lumea de afară, lumea celor sănătoși, îmi părea acum străină și înfricoșătoare.

Însă pentru mine – ca pentru toți pacienții, de altfel – obiectivul final era să părăsesc în cele din urmă acea lume a bolnavilor. În multe secții de oncologie există un clopoțel din care pacienții sună în ultima lor zi de tratament, un clinchet simbolic care marchează tranziția. Este momentul în care spun la revedere luminii fluorescente, sinistră și neschimbată,

a saloanelor de spital. E momentul când pășesc din nou în lumina soarelui.

Este locul unde mă aflu eu acum, la hotarul dintre o stare deja bine știută și un viitor necunoscut. Cancerul nu mai există în sângele meu, dar există în alte feluri, stăpânindu-mi identitatea, relațiile, munca și gândurile. Am terminat cu chimioterapia, dar mai am încă portul, pe care medicii nu vor să-l îndepărteze decât după „ce trece mai multă vreme de când am scăpat de boală“. Încă mă întreb cum mă voi întoarce în lumea celor sănătoși și dacă voi putea face asta vreodată cu adevărat. Nici un protocol de tratament și nici o instrucțiune de externare nu mă pot ghida pe acest drum. Calea înainte va trebui să fie doar a mea.

Oare cancerul va reveni? Ce fel de loc de muncă pot avea când trebuie să dorm patru ore în mijlocul zilei sau când sistemul meu imunitar, care nu funcționează bine, mă trimite în continuare la spital în mod periodic? Editorul mă tot presează să reiau rubrica; cititorii vor să știe cum mă simt, mă îndeamnă ea, vor să afle cum e viața după cancer. Dar, ori de câte ori mă așez să scriu, am senzația că nu pot să scot decât minciuni. Vreau să le ofer cititorilor povestea la care atâta ei, cât și eu am sperat în toți acești ani – să pot spune că Will și cu mine suntem încă împreună, că nunta noastră îndelung amânată este în cele din urmă pe cale să se întâmple; că acum mă antrenez pentru un maraton, că scriu articole de investigație din zone îndepărtate ale lumii și că am un copil. Dar, desigur, totul ar fi doar ficțiune.

Întrucât nu pot împăca felul în care mi-am imaginat că va arăta viața mea de după vindecare cu

realitatea pe care o trăiesc, tot amân reluarea rubricii. Rămân pe linia de plutire din punct de vedere financiar angajându-mă să susțin niște discursuri și datorită unei slujbe cu jumătate de normă în cadrul unei companii de investiții în domeniul imobiliar de care pot să mă ocup de la distanță, din pat, însă munca respectivă nu-mi aduce suficienți bani cât să mă întrețin și nici nu mă împlinește. Abia dacă îmi văd vreodată prietenii și, când fac asta, mă pregătesc pentru cele trei întrebări de temut: Cum mă mai simt? Ce s-a întâmplat între mine și Will? Ce voi face în continuare? În cele din urmă am încetat să mai ies.

Carierea lui Jon, în schimb, este într-o ascensiune fulminantă. Întotdeauna a fost omul cel mai muncitor pe care-l știu și sunt atât de mândră de succesul lui, dar e greu să fi într-o relație cu un muzician care pleacă în turnee și care își petrece mai mult timp pe drumuri decât acasă. Nu mă simt în siguranță în propriul meu corp fără un om care să-mi țină companie sau care să se îngrijească de mine constant, și, de fiecare dată când sunt singură, mă prăbușesc. În același timp, ori de câte ori Jon este prin preajmă, îl țin cumva la distanță. Comportamentul meu contradictoriu e derutant și în curând începe să ceară mai mult. Vrea să știe încotro merge relația noastră. Vrea să știe care sunt gândurile mele referitoare la căsătorie și copii. Vrea să mă deschid. Numai că prăpastia dintre noi se adâncește și mai tare cu cât pune mai multe întrebări.

Când Jon pleacă din oraș pentru un spectacol, mă prăbușesc în pat, epuizată din cauza efortului de a pretinde că sunt bine. Îmi trag peste cap cuvertura și mă încolăcesc în poziția mea obișnuită: fetală. Încep să plâng – cu sughițuri urâte, care mă cutremură.

Stau așa în pat zile la rând, cu draperiile trase, ignorând e-mailurile și apelurile telefonice, ieșind din apartament numai atunci când câinele scheaună. În fiecare seară, adorm spunându-mi că mâine va fi ziua în care în sfârșit îmi voi reveni. În fiecare dimineață mă trezesc simțindu-mă atât de tristă și de pierdută, încât abia mai pot respira. În cele mai deprimante momente ale mele, îmi imaginez că mă îmbolnăvesc din nou. Mi-e dor de sentimentul că am un scop și de luciditatea pe care o simțeam când mă aflam sub tratament – să-ți privești moartea drept în ochi simplifică lucrurile și-ți îndreaptă atenția spre ceea ce contează cu adevărat. Mi-e dor de atmosfera din spital. La fel ca mine, toți cei de acolo erau distruși, însă aici afară, printre cei vii, mă simt ca o impostoare, copleșită și incapabilă să funcționez.

Într-o dimineață devreme din acea iarnă plec la plimbare cu Oscar, cu mina întunecată a unui zombi care-și împarte timpul între pământ și un alt loc, mai sumbru. Cum mergeam pe Avenue A, dau peste un bărbat pe care-l recunosc vag de la cafeneaua din cartier, unde își pierde vremea tot felul de freelaneri – e romancier, cred. Este îmbrăcat elegant într-un palton din tweed cu petice de piele la coate și duce o servietă. Eu sunt îmbrăcată în pijamale și fumez o țigară pe care am cumpărat-o de la chioșcul din colț cu cincizeci de cenți.

— Trezește-te, prințeso, spune el, măsurându-mă de sus până jos. Moartea este ultima opțiune.

Mă simt teribil de rușinată sub privirea lui fixă, în lumina strălucitoare a soarelui alb de iarnă. Mi-am petrecut perioada dintre douăzeci și douăzeci și cinci

de ani luptând pentru supraviețuire – ca apoi să devin un om atât de înfrânt, încât să atrag atenția unui necunoscut, care mă abordează îngrijorat. În timpul perioadei de tratament, aveam o convingere simplă: *Dacă supraviețuiesc, trebuie să însemne ceva. Nu vreau doar o viață – vreau o viață bună, o viață aventuroasă, o viață cu sens. Altfel ce rost are?* Și totuși, punctul în care am ajuns este exact opusul a ceea ce-mi doream atunci. Acum, că mi s-a acordat posibilitatea să am o viață bună, nu o trăiesc – mai rău, o iroiesc. Vina îmi sporește rușinea: știu cât de norocoasă sunt să fiu în viață, când atât de mulți oameni pe care îi iubesc nu mai sunt. Dintre cei zece tineri camarazi bolnavi de cancer cu care m-am împrietenit în timpul tratamentului, numai trei dintre noi mai suntem aici.

În timp ce mă îndrept spre casă, mi-e tot mai clar: nu mai pot continua așa. Ceva – sau poate că totul – trebuie să se schimbe.

La numai douăzeci și doi de ani, Suleika Jaouad are în față un viitor strălucit. Visurile îi sunt însă curmate de un diagnostic necruțător: leucemie, cu 35% șanse de supraviețuire. Vor urma ședințe îndelungate de chimioterapie și o operație foarte riscantă: transplant de măduvă. În ciuda suferinței fizice și psihice extreme, Suleika Jaouad găsește puterea de a ține un jurnal, în care consemnează amănunțit încercările la care o supune boala. Când, după patru ani, primește în sfârșit vestea că nu mai suferă de cancer, descoperă că vindecarea sufletească de abia acum începe. Dorința de a se reintegra în lumea celor sănătoși o îndeamnă să pornească într-o lungă călătorie cu mașina, împreună cu terierul ei. Pe drum, îi întâlnește pe câțiva dintre noii prieteni cu care corespondase despre boală și nu numai. În comuniunea cu ei își găsește speranța și puterea de a începe o nouă viață.

„O poveste scrisă cu măiestrie, care te emoționează și te marchează. Observațiile lui Suleika Jaouad despre sine, despre comuniunea cu cei din jur, despre incertitudinea viitorului pot rezona cu oricare dintre noi, fie că ne-am confruntat cu un astfel de diagnostic sau nu.“ — *The Washington Post*

„Drumul pe care îl parcurge Suleika Jaouad m-a ținut cu sufletul la gură, e o autoare pe care aș urma-o oriunde. Scrisul ei ne luminează calea și ne învață cum să facem față necunoscutului.“

— Chanel Miller,
The New York Times Book Review

„Suleika Jaouad cercetează tărâmurii cu totul neașteptate – nu doar adâncul propriei suferințe și anii pe care i-a pierdut luptând cu boala, ci și spiritul multor oameni (suferinzi sau nu) pe care îi întâlnește pe drumul vieții, luminându-i cu generozitatea și grația ei. O carte emoționantă și pasionantă, așa cum nu am mai citit vreodată. Îmi voi aminti aceste rânduri mult timp de acum înainte, pentru că Suleika Jaouad mi le-a întipărit în inimă.“ — Elizabeth Gilbert

„O capodoperă care răstoarnă canonul narațiunii memorialistice despre boală ca să ne arate ce se întâmplă atunci când corpul se vindecă, iar creativitatea și curajul intră în scenă pentru a plămădi un nou sine. Frazele lui Suleika Jaouad sunt la fel de frumoase pe cât este povestea pe care o zugrăvesc. *Între două lumi* este debutul excepțional al unei voci puternice și o lectură obligatorie pentru oricine a suferit vreodată.“ — Melissa Febos

Carte recomandată de

ELLE

Împreună cu

europa[®]

Pe aceeași frecvență cu iubitorii de carte

Susține

HOSPICE CASA SPERANȚEI
PREȚUIM FIECARE CLIPĂ DE VIAȚĂ